

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivárató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésny főlvetetik's pontosan és jutányosan közöltetik.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország. Kinevezések's előléptetések; Összeállítások a hon legközelebb teendői körül VIII. Fáy Andrásról; a pesti's hűmei tartsaságok egyesültek; gyáralapító részvénytársaság; horvát tartománygyűlés; Pest és Trencsény megyék közgyűléseinek folytatása; poszegai új tisztikar névsora; budapesti napló.

Ausztrália. (Parlament-megnyitás Sandwich szigetekén.)

Amerika. (Politikai összeállítások; Tyler és a texasi ügy; európai hatalmak befolyása.)

Anglia. (Waghorn terve új ut iránt Kelet-Indiába; nagy ételemszükség Írlandban; egészség-biztosítási intézkedések.)

Schweiz. (Leu tanácsnok meggyilkoltatásának oka's okozója.)

Értesítő; gabonaár, pénzelet, dunavizátlás.

Magyar- és Erdélyország.

Ócs. 's ap. kir. Főls. Sárkány Miklós sz. Benedekrendi áldozópapnak a' pannonhalmi főpát által szent Móríz és vértanu-társakról ezimzett bakonybéli apát-ságra lett's fölterjesztett megválasztatását megerősíteni's Murgasz Mátyas tokaji kir. sómázsamestert nyugalmaztatni kegyeskedett.

A' magy. kir. udv. Kincstár zombori kamrai igazgatóságna újdon rendszertett tolnoki díjas-gyakornoki ide-igl. állomásra, az elsőre János Ferenetz eddig kir. ügyigazgatósági lajstromzót, az utóbbira Tellér József kamraigazgatósági díjtalan gyakoronokot; továbbá, a' szintezzen kamraigazgatóságnál engedélyzett számító-állomásra Páman Antal eddig Ferenetz-csatorna-igazgatósági átvizsgálót's a' pesti k. sóhivatalnál megürült mázsamesteri állomásra Battered Ferenetz eddig Kőrmenten ellenörködött sóm. mestert alkalmazá. Szabó János szigeti k. sómázsamester, hasonló tiszti minőségben Tisza-Ujlakra helyeztetvén át a' szigeti kir. sómázsamester hivatal megürült. — Novák János komáromi kir. sópajtaúr pedig f. é. october 16kán meghalozott.

Névváltoztatás. Ócs. 's ap. kir. Főlsége Malczér Pál és Károly testvérek vezetéknévöknek, Maltayra Lukl-testvérekének Nádor-ra, Szlovik Jánosának pedig Szolnokira változtatását kegy. megengedni méltóztatott.

Összeállítások a' hon legközelebb teendői körül. VIII. A' nagyszerű kölcsön mirefordításának fentebbi alapszabályai szerint, mintegy ezek fognának lenni az országos befektetés részletei:

1) Egy országos gazdasági és egy országos műipari bizottság felállítása. Amannak feladata lenne: többnek és jobbnaktermesztését segélni elő hazánkban, sőt a' nemzeti gazdaságnak új ágait is feléleszteni. Ha csak egy része is igaz annak, mit Pucher mond, hogy Magyarország mintegy 80 terméket nem ismer még, miket természetne és világi kereskedésbe hozhatna; ha igaz az, hogy legtöbb cikkünkre nézve, sem eleget sem kel- lő minőségűt nem természetünk; ha igaz az, mit ha- zánk egyik legérdemesb kereskedőjétől hallottam, 's miben kételkedni nem lehet, hogy egy angol ház vele 300 ezer mázsa kenderre kívánt egyezkedni, 's ő nem mert többre mint 12 ezer mázsára terjeszkedni; mert a' magyar kender, melly tilólatlanul adatik el, még töretnie kell (schwingeln)'s akkor szerencsés, ha 70 percent, kereskedésbe vihető, kender nyerbe- löle; pedig ha kenderünk kellő mennyiségben és mi- nőségben természetnek, mi könnyen kiszoríthatná az külkereskedésben az orosz és olasz kender, mi- nél jobb és zsirosabb — ha mondom mind ezek iga- zak: úgy az országos gazdasági bizottság felállítása, de egyszersmind kellőleg ellátása is, nem fog súly- talanul tekintetni.

A' műipari bizottság feladata fogna lenni: a' honi dolgoztatást segélni elő, vagy is arra működni, hogy a' honi termékek sőt gyapotneműek is, minél nagyobb mennyiségben és minél tökélyesebben, iz- letesebben — mert honunk versenyzését csak ez biz- tosíthatja — műzikkékké változtassanak által. E- zen célra tétethetnének kül-és belutaztatások, olly- kori próbatétek, minta-meghozatások, múkiállítások, jutalmazások, közzé-tételek; különösen pedig új gyárak felállításainak előlegezés végetti ajánlásai. 'sat. Mind a' két bizottságnak állandó lakhelye le- hetne Pest, mellynek közelében állíthatná fel a' gaz- dasági maga minta- és kísérleti gazdaságát, 's mind kettő munkálkodhatnék fiók-testületek által. Tagja- ik, az egész haza szakértő és tapasztalás-edzett fér- fiaiból, nem pedig eddigi fonák szokás szerint, egye- dül diétai férfiakból választatnának 's elnökeik diéte által nevezetnének. Évenként értesülés és közre- munkálás végett, a' két bizottság vegyes közülést

tarthatna's mulhatlanul referálna időnként a' Hely- tartótanácsnak és számot adna az országgyűlésnek. 'sat. Egyik, egyik bizottság megalapítására egyegy milliót nemcsak nem sokallok, de tekintve feladataik részleteit, még keveslek is.

A' polytechnicumot még jelen állásunkban, mellyben természet, műipar és kereskedelem nálunk még bölcsőkben ringanak, 's mellyben még kepező embereink sincsenek hozzá, olly kiterjedésben állí- ni fel, millyenben az Bécsben léteznek, korainak tar- tanám; 's azt vagy mulhatlanul felállítandó reál-ta- nodáinkhoz ohajtnám ragasztani, vagy szorosan áll- lásunkhoz szabva és gyakorlat mezejére állítva, lé- tesíttetni. Az ideiglenes hiányt némelly jelesbeink- nek a' bécsi polytechnicumban lehető kiképeztetésé- vel is pótolhatnók.

2) Közlekedési eszközök felállítá- sa i:*) Ezek fölül, tárgyavatott nem lévén, csak né- hány általános, igénytelen nézetemet ragasztom ide.

a) Első kérdésül ötlök itt előnkbe: mi szükség- ges hazánkban: kereskedés-e előbb, vagy kül? Miután e' kettő szorosan egymásba vág, a' vizsgálat eredvénye koránsem arra fogna mutatni, hogy egyi- két vagy másikat végkép elhanyagoljuk, hanem arra, hogy előleg egyikére több erőt fordítsunk, nehogy előre kimerüljünk ollyasok által, miket elő és növe- kedő szorgalom különben is ki fognának és jobban fejteni. — Én azok véleményéhez járulok, kik ha- zánkban még egy időig, inkább a' bel- mint külke- reskedésre szeretnek számítani. Okaim erre ezek:

aa) Egyik főbaja hazánkban az, hogy benne mind teherviselésben, mind jótékonyági részesülés- ben, mind sok más egyében, bizonyos aránytalan- ság és bomlott súlygyen uralkodik. Aránytalanság létezik a' haza részei közt: népesedésben, kereset- módban, szorgalomban, föld- és éghajlat tulajdonsá- giban, termék-bőségben és termék-szükségben; a- ránytalanság létezik természet és műipar's ezek fogyasztása, költekezés és jövedelem között 'sat. Hazánk e' részben hasonlít azon organicus testhez, mellynek nedv- és vér-keringése dugult vagy bom- lott. Gyakran egyik része a' hazának olly idegen a' másik előtt, mintha tengerek választanák el egymás- tól! — Itt az arányt és egyensúlyt előleg belkeres- kedésünk állíthatja helyre.

bb) Minden ép nemzetnek az normalis állapot- ja, hogy nyers termékekül csak azt vigye külföldre ki, mit elfogyasztani vagy feldolgozni nem bír, különben a' kéz munkáját elveszti's minden dolga vesztege- tés. Ugyde nálunk még sem a' befogyasztás vérke- ringése nincs rendezve, sem a' műiparé, 's nem rit- ka az eset, hogy terméki és műipari cikkeket vásá- ranak némelly vidékeink külföldről, mikben más vi- dékeken fuladozunk.

cc) mert külkereskedésünknek némelly, csak- nem mulatlan föltételei, millyenek például: a' vá- moknak, egyezés vagy megváltás általi biztosítása 's rendezése, millyenek hiteltörvényeink szilárdítása 'sat. még jövedőtől függenek.

dd) Mert nemzetünknek még sem jelleme, sem hajlama nincs kepezve a' külkereskedéshez; minél- fogva megeshet, sőt valószínű, hogy egy időig csak átmenő utjai vagy tanyái fognának lenni a' külke- reskedésnek. A' magyaroknak, ki őt lélektanilag vizs- gálja, hajlamához tartozó sajátságaul tapasztalandja azt, hogy kétes vállalkozásoknak nem barátja; kis- házi vagy hazai körében maradni 's készből élni ki- ván inkább, mint kétes kísérleteket tenni vagyonával. Erre mutat az is, hogy ha a' magyar kézművességre adja magát, legtöbbnyire szabó, csizmadia vagy gombkötő, kovács vagy asztalos lesz, ha gazda: né- hány holdan nyomorog, ha kereskedő: reniesen mint kalmár, egy termékkel, egy helyről másikig mozog, 's alig viheti dolgát némi kényelemig, ritkán gaz- dagságig. Tagadni nehéz, hogy létezik a' magyar- ban némi napkeleti indolentia, mi még nem igen hagy- ja keblünkben fölébredni a' teremtő szorgalmat. In- nen magyarázhatni meg azt, hogy hazánkban, a' me-

*) Jelen cikkek, még e' f. é. martiusban íratlak, mi- dőn még Széchenyi gr. e' tárgybani bizottság elnökévé ki nem neveztetett.

rőbb és vagyonosabb külföldi-kereskedők, majd egy- től egyik külföldi származásuk. Már a' belkereske- dés tagadhatlanul biztosabb, nem jár annyi veszé- lyeztetéssel és fáradalommal, nem kíván olly kiszá- mításu vállalkozói szellemet, 's azért mint fajunk haj- lamával egyező alkalmas arra, hogy a' szorgalom- nak és külkereskedésnek, nagyobb szellemét elő- készítse.

ee) Valljuk meg azt is, miként jelenleg belke- reskedésünk hiteleiben sem vagyunk még olly szil- lárdak, hogy egyhamar megnyerhessük a' külföld bizalmát. Emlékezzünk 1825 táján felszedett kül- földi kölcsöneinkre, számos könnyelmű csödeinkre; szabad legyen fájdalommal még azt adni ezekhez, hogy gyakran alig néhány mérföldre a' természető he- lyektől, már ritkán vehetjük ben hazánkban is a' terméket maga eredeti valóságában. Egész satyra, Pesten, hon közepében, olvasni jelentéseket, hogy itt vagy amott valódi, meg nem vesztegetett tokaji bor, vitnyédi vagy verpeléti dohány 'sat. találtatik.

ff) mert természetünk nagyrészen tökéletle- nebb, 's műiparunk zsengebb még, hogysen külföld- ön a' versenyzést kiállhatná.

gg) Nálunk mind a' néptelenségen egy jólren- dezett belkereskedés fog legkönnyebben segíthetni, mind a' népességi arányt az fogja legzsenyszerűbben kiegyenlíthetni. Smith Ádám szerint, minden ország kétannyi lakost tarthat el, mint mennyi telkeinek megmivelésére kívántatik. Nálunk azonban megmi- velésre sincs elegendő népesség, noha némelly me- gyéink fölül is népesek. Ezért nálunk, kivált róna vidékeken felállítandó gyárainkban, minél több gép- peli dolgoztatás fogna kelleni. Pusztáink néptelenek, gyáraink nincsenek, fogyasztó városaink gyérek, mert alig teszi 1/2 részét a' városi nép a' földmive- lőnek. A' belkereskedési élénkség népességet fog- na becsalni, 's legjobb eszközül szolgálni pusztáink megnépítésére; kivált ha meggyéink és dicasteri- maink kellőleg méltánylanak a' contractualis egyez- kedéseket 's ne történének, mint eddig tévék, minden megtelepítést urbarialis ráhára vonni.

Mindezeknél fogva én előlegesen legfőbb erőn- keta' belkereskedésre 's annak vonalaira ohajtnám fordíttatni. Ugyane' tekintetből nem vagyok barátja a' nagyobbszerű, költséget, kamat-biztosítást kívánó párvonaloknak, mik olly irányban kötnék bennünket külfölddel össze, melly irányban még sokáig olly ter- mékeket viendünk ki, miket saját magunknak kelle- ne feldolgozni 's olly műipari cikkeket, mik a' kül- föld haladt műiparu cikkeivel még sokáig ki nem állhatják a' versenyzést. Nem is az itt a' kérdés: jó- é ez vagy amaz közlekedési eszköz, 's idővel vehet- jük-e hasznát? hanem az: elkerülhetjük-e addig, míg más sürgetőbbek állnak előttünk? 'S az: nem csa- lunk-e be általa még nagyobb versenyzést zsenge műiparunk's belkereskedésünk nyakára?

b) Valljuk meg, hogy korunkban a' vasúti vál- lalatok iránt Európa némi divat-lázás előszeretettel viseltetik, melly gyakorta megnyargaltatja a' hideg számítás't's ollykor daczol körülményekkel, sőt ma- gával a' természettel is. Ezen divatláz, úgy látszik, megkapta honunkat is; hajlanánk, ha anyagi erőnk engedné, nyakrafőre vasutakat állítgatni fel, uton utfélen, hegyen és völgyön. Mint nem szakértő, nem merem ostromlani e' divatlázt; sőt magam is igen meg tudom fogni: miként bizonyos míveltségi foku ország- ban, élénk műiparu's kereskedelmű városok és pia- czok összekötésére, hol alkalmas tatarozó és felü- gyelő egyedekre, becses és számos árucikk- és sok személy-szállításra számíthatni, igen jeles és cél- szerű közlekedési eszközök a' vasutak. Nálunk — megvallom: kissé borzaszt a' gyakorlati nehézségek aggodalma; 's ha honom jelen állását tekintem, nem tagadhatom, hogy vasutat még most, csak kivételi- leg és csupán ott, hol parancsoló körülmények har- czolnak mellette, ohajtnék építtetni. Ugyanis:

aa) Hazánk, miként emberi test inakkal és e- rekkal, akkint van keresztül kosul szöve folyóvizek- kel és tavakkal, áldásul vagy átokul, miként haszn- aljuk vagy mellőzzük a' természet ajándékait. Meg- mutatta 1838's mutogatja jelen év is, miként sok

német hercegség jövedelmével fölének azon károk, miket csaknem évenként vizeink korlátlanágai okoznak. 'S miután egy árvíz gyakran több év reményeit öli el, kétkedem, ha azon károknak, miket árvizeink az utóbbi 30 év alatt országserzte tettek, értéke, nem fogott volna-e elégséges lenni minden folyóink szabályoztatására, 's tán még néhány csatornára is. Tehát hazánk természeti fekvése inkább arra mutat, hogy folyó-szabályozási és csatornai hálózat mellett buzogjunk, hol lehet, már kártávoztatásért is inkább, mint vasutak mellett. Érezte ennek szükségét a' hon maga is. Ezért rendelt a' Helytartó-tanácsnál különös vizmérői hivatal-ágot, mellynek munkálatai már halmot képeznek; ezért rendelt 1806ban a' Felső-g' felemelt sóárból a' pesti egyetem, vagy bécsi ingenieur-academia ifjai közöl, két egyedet kiküldetni külföldre, vizmérői gyakorlatbetanulás végett; ezért állított fel a' Ferencz és Béga-csatorna; ezért adatott kiváltság a' tiszadunai csatorna-társaságnak; ezért készült 3 terv Kulpának, és történtek ajánkozások Szávának szabályoztatására 's a' vukovár-broodi csatorna létesítésére; ezért fáradoztak többen, mint Balla, Vedres a' tiszadunai csatorna-terv körül; sőt alig van hazánkban valamire való folyó, mi iránt fölmérések, libellációk nem történtek, és tervek nem adtak volna. 1790-ben már Skerlecz javasolta a' csatorna-hálózat tervének elkészítetését, 's azóta, valamikor csak diétán szóba jött a' kereskedés tárgya, mindenkor ohajtat sőt erőködés nyilatkozott ennek irányában. Nem mellőzte ezt az 184¹/₄ diéta is, de kitünőleg előszeretettel mutatott a' vasuti vállalatok iránt. Lehet, hogy az európai divatlázon kívül, munkálkodott előszeretettel az eddigi sikeresítés 's Ferencz- és Béga-csatornák szomorú példája is. De tagadhatjuk-e, hogy eddigi sikeresítésünknek egyedüli oka abban gyökerezik, hogy az első eszközről, a' sok pénzről, megfeledeztünk, vagy feledkezni szerettünk 's nagy czélokhoz mindenkor parányi eszközöket használtunk? Istenért, legközelebb, honi minden folyóink szabályoztatására, nyomorú egy millió vala határozva!

bb) Vaspálya ott fizeti ki magát 's ott helyén álló közlekedési eszköz, hol élénk iparú kereskedelmű pontokat kell összekötnie, 's hol különösen a' személy-szállítás élénk 's a' szállítandó áruk kis tömegben, nagyobb belbecsrel bírnak. Arra számítni, hogy a' korok előtti felállítású vaspályák teremtsék meg amaz okozatokat, valóságos kísérlet. Külföldön amaz előzvények rendszeren megelőzték a' vasutak felállítását. Már ki fogja tagadni, hogy még sok időig bölcsőben ringó iparunk és kereskedelmünk inkább csak terjedelmes tömegű olesó terméket szállítandó csekély piacokra? A' személy-szállítás csekély. Azon pár hónap, mit a' folyók és csatornák befagyásai elfognának, még most nem igen érdemlencének annyi előleges szükség közt annyi milliónyi kidobásokat. Ezekhez vehetjük még, hogy a' hajók szállítási bére rendszeren 's mint a' vaspályáké, az átrakódások pedig terhesbnek ezeknél.

cc) A' mellett vagyok ugyan, hogy magányos vállalkozók ovatos kötések mellett létesítsék a' költségesebb közlekedési eszközöket; mert tapasztalás után tudom: milly hanyag, milly ragadós kezelésű nálunk az országos építkezés; a' kormány pedig feltékenynek látszik abban, hogy a' katonaság, melly hajdan Rómának olly bámulandó műveket alkotott, polgári közmunkákra használtassék; mindazáltal inkább nagyobb kamatbiztosítás törlesztése mellett kívánom telhetőleg megrövidíttetni a' kötés-időt, 's azt, ha lehet, 70 évről 30ra csökkenteni, mint huzamosabban hagyni iparunk, kereskedelmünk illy lényeges tényezőit idegen pénzesek kezei közt, kik ezek egyik vagy másik ágra nézve észrevétlenül könnyen egyedáruságot biztosíthatnának vonalaikon magoknak a' hosszú évek alatt. Azt, hogy minél előbb ország birtokába essenek a' fontosabb közlekedési eszközökviszsa, nem foglalányegtelen dolognak állítani az, ki meggondolja, miként eddig műparunk és kereskedelmünk az ausztriai örökös tartományok érdekeinek nyomasztásai alatt sínylettek 's miként nem épen könnyű dolog egy pénzes 's tán egyébként is tekintélyes vállalkozó társaságnak visszaéléseit korlátozni. Arra is nem egy példa mutatkozott Franczthonban, hogy a' magány-vállalkozók mindent elkövettek a' vaspályák körül, hogy későbbi vállalatokat megátoljanak. — Már ha a' közlekedési eszközöknek előbb utóbb, 's minél előbb annál jobb, ország birtokába szükség visszaesniök, ta-

gadhatlanul nagyobb terhet vesz ez nyakába a' vasutakkal, mint csatornákkal és szabályozott folyókkal. Mert kivált ez utóbbiakat, mind kártávoztatás mind nagyobb szerű közlekedés tekintetéből úgy sem fogja előbb utóbb kikerülhetni, míg az egyedül közlekedésül használható vaspályák fentartásai aránytalanul súlyosabban emésztendik őt. Szakértők állítják: miként még élénk kereskedelmű országokban is fellet, sőt néhol két harmadát emésztik fel a' jövedelemnek a' vaspályák fentartásai és vontatásai. Mit szóljunk honunkról, mellynek kereskedelme még gyermek, mellynek minden nevezetes kiigazításra idegen erőművészeket kell használnia? Azt nem is emlitem, hogy vaspályáinkat jelenleg árvizek is önthetik el, hogy hazánk köznepe még alig leend eléggé képezett olly complicált közlekedési eszközök kellő rendeltartására, ügyelésére, mint millyenek a' vaspályák, miken legkisebb hanyagság is borzasztólag boszulja meg magát. Néptelen sivatagokon viendnek némely vasutaink keresztül, felügyelő köznépi egyedeink szeretik az italt 's ezért pontatlanok, köznepeink maga, előítéletes és kegyelet-vesztett; az újdonásg divata nálunk hamar kiavul 'sat. Ezek mind aggasztanak 's legalább ohajtnom kényszerítnek, hogy csak kikerülhetlen szükség és ne divatláz bírjon bennünket még egy időig vasut-építésre.

c) Ellenőrséget és szoros, például: minden befektetés elvesztésének terhe alatti kötetést kívánnék magánvállalatoknál arra, hogy bizonyos évek alatt nemcsak a' jövedelmzőbb ág, hanem az egész kikötött vonal létesül 's a' részvényekkel játék nem üzetik.

d) A' kőutak hálózatára nézve félretéve minden particularismust, mi a' mult diétán olly kitetszőleg játszá c' tárgyban szerepét, különös tekintetel kívánnék fordíttatni olly vonalakra, mik a' honnak valamely kitünő és sokat ígérő kereskedelmi ágát foghatnák emelni 's felvirulhatásra segíteni. Illyenek fogának például lenni: hegyaljai bor kivételének vonaljai. Egy természeti czikkünk sincs, melly annyira silynének mint bortermesztésünk. Vámrendszer, melly feltékenyen örökölök ellenünkben, a' savanyú ausztriai bor javára, külföldi borokkál bellényezés 's Lengyelhon elszegényülése mellett, melly még ezenfelül vámrendszeri fonák fogás miatt franczborokra szokott; kártékonyan hatnak reá rozsz közlekedési eszközeink is, mikről nagyobbára elmondhatni, hogy isten utai láthatlanok, a' magyaréi járhatlanok! Hegyaljai borunk Oroszország felé kínosan hat el Kiovig, kínosan Pestre is, honnan akár fel, akár alá Fiuméig, 's onnan Északamerika felé is elhajóztatnának, ha már utvonalaik is el nem rettentnék a' vállalkozói szellemet.

e) Szorosan meghatározatni ohajtnám: mi tartozzék a' kőutakból országos felállításra és mi megyeire? E' részben a' megyék közti szembetünő aránytalanságot fölségeléssel telhetően kiegyenlíttetni kívánnám, nehogy köznépi nyomasztások 's olly anomaliák eredjenek ezen aránytalanságból, mint millyen például jelenleg Pestmegyére nézve áll fen; melly középponti megye levén, noha kézben, anyagban szegény, de pusztákban gazdag, 's majd évenként vesződik Duna rombolásai ellenében gátokkal, sarkantyúkkal, átmetszésekkel 'sat. mégis mintegy 62 mérföldnyi utat kénytelen fentartani, miért is tartja — rozsz karban azokat. — Nem kis anomaliának tartom azt is, hogy az utkésztítés és fentartás szakértése nincs országosan rendszerezve nálunk, hanem szakértés és kontárkodás minden egyes megye önkényére van hagyva. Méltányos és józan dolog-e ez? Ha azt nem emlitem is, hogy a' közlekedési eszközök milly nagy szerepet visznek honunk ipara emelésében, nem eléggé győző ok-e arra, hogy szakértőleg lássunk utainkhoz, az, hogy az évenkénti bajlakódások, napszám- és költség-vesztések mindenkor szegény köznépeink zaklatásával 's nyomasztásával járnak? Én készült 's gyakorlatilag külföldön kiképezett szakértőkből álló országos uti mérnök-bizottságot ohajtnék felállíttatni, mellynek feladata lenne: probaticák által betanítani a' megyei utabiztosokat az utak állandó felállítására és fentartására; sőt a' nevezetesebb vagy nehezebb létesítésü utaknak egyedül azok tervezéseik szerint és felügyeléseik mellett kellene létesülniök a' megyékben. Most nem ritkán pelyhes állu szolgabírócska és nyomorú napdíjon tengődő őszszakalutibiztos szütyongatják minden tavasszal, ősszel a' szegénységet, és patrio more két árok közt csinálnak kis sárból nagy sarat 's nevezik azt megyei utnak; mi felett so-

hajt, nyög az adózó és lova, mikor csinálják, sohajt és nyög még busásabban, midőn rajta — szekerevel elakad! És itt újra ismétlem ohajtasomat, hogy az utak, hidak 'sat. pénzbeli költségeit mi kiváltságosak vigyük. Nem elég-e, ha az adózó maga és lova saját kegyerén és takarmányán otthontul mérföldekre távol nyomorú gunyájában idő viszontagságival küzdve napokon át dolgozik a' megyei utakon, miken alig van valami vinni-valója, hacsak nem hitvány pár forintért vagy valamikor beszámítandó nyugtatványért — uri nehéz batárd az? Még ezeken felül fizessen is hidakra, dobogókra, fizesse az utibiztos 'sat? Példaul az idén Borsod, Abauj, Zemplény, Heves 's több megyében majd minden megyei hidat összeromboltak a' folyók árjai, 's ezeket újra egyedül ezen megyék adózó népe állítsa-e helyre? azon adózó nép, melly ezen árvizek által maga is tetemesen károsult?

Lehetlen Széchenyi gróffalegyet nem értenem abban, hogy Budapestnek árvízitöli megmentetését fő föhelyre szükség helyezniük az ország befektetése között. Budapest csaknem közepe az ausztriai birodalom hosszas negyszegének, sőt Európa országainak, szive a' honnak, gyűlpontja minden szorgalmának, kereskedésének, intelligentiájának, lerakója termékei nagy részének, helye dicasteriumainak, törvényszékeinek, innétova diétáinak 'sat. Rövidlátó az, ki egy illy anyaváros sokoldalú súlyát, sőt ellensúlyát felfogni nem képes. Pestnek csak még egyszeri olly leromboltatását is, millyen az 1838ki vala, nem bírna meg többé a' haza, mint nem bírta azt megönerejétől akkor is. Szerencse volt, hogy Pest fontosságát Európa kereskedelme is érezé. De kerüljön még egyszer és hamar, miről felelni nem lehet, e' csapás viszsa, igen kétkedem, hogy a' kultartományok olly hajlandók legyenek ismét akár felépülési segélyt nyújtani, akár továbbra is gyári rakhelyül használni az évről évre bízatalan várost, és a' gyárak is sziveskedjenek műczikkeket hitelezni olly városra, mellynél csak egy tavaszi jégtolulás is könnyen kényszerítheti őket, hogy hitelezéseiket veszítsék, vagy keresztényi könyörületből harmadában kapják vissza. Innen egyedül particularismus szükkebléségének kell tulajdonítanom azt, hogy Budapest árvízitöli megmentetését mult diétánkon csak 14 megye pártolá. Én nemcsak Budapest fenmaradhatásának, hanem még kényelmeinek és fényének gondját sem tartanám méltatlannak törvényhozásunkhoz különösen azon tekintetből, hogy anyavárosunk képes legyen bentartóztatni abszistentáinkat 's azoknak kiszívargó pénzeiket. Sőt magának a' városnak is érdekében fogna állani, hogy gazdag magányosok fogyasztásit maga számára megnyerhesse. Valljunk igazat: maga Pest városa nem igen látszik felfogni a' karni a' maga fontosságát; legalább e' tekintetben mozgalmi valóban csigaiak. Igaz, hogy keze sok részben meg van kötve, de buzgóságnak nem állnak e' nyitva az egyesületek térei? Minden köz kényelem, mit Pest magalakóinak nyújt, egyszersmind kamatozó tőkéje a' városnak 's nagyságának, fényének tényezője, honra nézve pedig hatályos jótétemény. Ez egyetemes közszellemi felfogást ajánlanám én a' két városkülös beltanácsainak; mert annak lakóiban volna buzgalom elég, ha irányadást nyerhetne az. Példaul: olly legyőzhetlen akadály é, ha minden telket pénzzé tenni nem akarunk, ültetések, zöld sétaterek által enyhíteni a' vidék fulasztó porát? És nem bizonyítják é Balla mérnök vizsgálatai, hogy a' Pest határában táborozni szokott katonaság számára ásatot és követ kirakatott kutakból, mellyek vizeikkel 10 's több öllet feküsznek a' Duna felett, jó iható vizet lehetne bevezetni a' városba, vagy valahára artézi közkutakat ásatni, hogy mostani ihatatlan vizet egészséges italul váltsa fel?

Osztozom azon nézetben is, hogy réal-tanókat szükség felállíttunk; mert a' nevelés tárgyát törvényhozás rendelkezése alá tartozónak tekintem, miként felette 1790: 67 's több törvényink rendelkeztek is; a' kormány által felállíttatni szándékoltatott réal-tanókat pedig czélunk alig fognak megfeleltethetni. Nekünk magyaroknak fő kellékünk az, hogy tudományos kiképeztetésünkkel különösebben az élet mezején forogjunk 's a' gyakorlat pályáit ne hagyjuk megszsze. Angliát leginkább az teszi nagygyá, hogy nála minden tudomány életbe megy által. Élet és gyakorlat alapjai gazdaságunknak, műparunknak és kereskedelmünknek is. Ezekre képezetnünk kell, ha örökre gépszerűek maradni nem akarunk. Tán épen azért vannak olly számos légben-

járó tervezőink, annyi vitázóink 's olly kevés egyedeink, kik létesítés férfitai volnának, hogy fő iskoláink jelenleg inkább tudós mint valódi életre nevelnek. A' reátanodákat tehát szellemi szükségink egyik szellemi eszközeinek tekintem; de csak egyiknek, mert a' reátanodák magokban a' szellemi eszközöket nem merítik ki már csak annál fogva is, hogy csak egy részére hatnak a' nemzet szellemiségének. Ha büntetni akarunk, mint akarni kénytelenek vagyunk, büntető törvénykönyvet, czélszerű börtönöket alkotni, mint alkotnunk kell, a' botot, halálos büntetést eltörölni vagy enyhíteni, mit tennünk emberiség parancsol: következetlen igaztalanság nélkül nem mellőzhetjük el, hogy a' népnevelésnek legalább első eszközeiről ne gondoskodjunk. Annál fogva, habár előleg a' szellemiekben sokra terjeszkedni nem kívánék is, annyit mégis szükségesnek tartanék, hogy az országos kincstárnak eszközlendői közül a' praeparandiákat, mikkel néhány minta-népiskola is összekötendő lenne, ki ne hagyjuk. Mi lehetne elsőbb tekintet annál, hogy alkalmas egyedeket nyerjünk, kik a' hon minden állapotú népét neveljék? Halom és lom iratolt már össze nyelvünkön is a' népnevelésről. Szónoklatok, hírlapi cikkek, könyvek rendszerben és rendszer nélkül, légbenjáró tervek, szemléltetői értékek üzék e' tárgyban literatúránk egén egymást. 'S még sem történik semmi! 's tán épen azért nem, mert meguntuk lejártuk e' tárgyat. Nem czélem azt itt még inkább meguntatni, csak azt kérdem: nem győznek-e meg bennünket a' choleraei események, a' házi adó pházisai, a' megyénkenti tisztújítások kicsapongásai, némelly megyéink tömött fogházai a' felől, hogy a' népnevelés mellett nem csupán philanthropicus keblek buzognak, hanem a' haza szüksége is kiált? Vagy örökké csak a' képezett intelligencia kis töredéke gyámokdjék-e nevelten népünk felett 's jóra vezetés helyett kerületi és megyei börtönöket rakasson számára? 's törvénykönyvet alkosson ellene imputatio-latolgatásával, mit minmagunknak, kik őt nevelni elmulasztottuk, kellene imputálnunk? Ezek állanak; és mégis szembenézőleg mellőztetett a' népnevelés fontos tárgya mult diétán is. Az alsó tábla százezret szavazott, ezt is megyei mindennapiság örvényébe buktatva; a' felső tábla pedig teljesen kihagyta sorozatából a' népnevelést!

És kihagyjuk-e a' nemzetnek csaknem felét, a' botrányig elhanyagolt nevelésű nőnem? Ne képezzünk-e ki számára is nevelőket? Vagy ezeket továbbra is külföldtől kölcsönözzessük, hogy azok, egyebeket mellőzve, honi életünkkel és szellemünkkel ismértelnek levén, ártatlanul vagy olykor bünnösen nemzetiségünket ássák alá. Ismerek hazánkban jeles érdemes nőket, 's hol nem léteznek ilyenek? de nem olly általánosságban, mint ohajtható. Külső máz, világi tón és illedék legtöbnyire neveltetésük czélja és eredvénye; innen divatkergetés, fényűzés és felületesség sűrűbbek közte mint a' hon java, boldogsága megengedhetné. Érzik is ezt jó honfitársaim 's ám mutassunk fel nemzetet, mellynél főkép a' közép rendben annyi aggnőtlen léteznék, 's általában annyi való, különélő, huzakodó házasságot láthatnánk, mint hazánkban! Távol legyen tőlem, hogy mindezt egyoldalulag a' nőnem rovására rójam, vagy nememnek a' másíknak rovására kívánjak fáklyát gyújtani; de annyi bizonyos, hogy ott, hol anyák — kik bennünket is nevelnek — és leányok — kik mint nőink boldogítanak vagy boldogtalanítanak bennünket — kellőleg neveltetni elmulasztanak 's fényűzés húságaira szoktattanak, a' nősülés mindenkor kísérletes dolog marad. Mi férfiak sem igen vagyunk jobbak, mert a' mi neveltetésünk is elég hiányosul bír 's más mételeyeink is vannak; de ez legtöbnyire saját hibánk, mert rólunk mégis némileg van gondoskodva. De nőnemünk neveltetéséről történt-e országosan mindeddig valami? nincsen-e ez, miként lég madara történetnek, véletlennek, egyes magánynevelőnek kísérleteinek, gyakran nyereszkedéseinek 's még gyakrabban rontásainak hagyatva? Tetünk-e egész Magyarország közintézkedéssel csak annyit is a' nőnevelésre, mennyit maga a' pesti izraelita község, melly 1844. ősön állítá fel Weiszné héber leánynevelő intézetét, még pedig nemzetiebbet mint legtöbb efféle magány-intézetünk? Egy nemzetnek azon fél része, melly a' másik felének is lételet 's első legfontosabb 's elhatározó neveltetését adja, mégis csak több tekintet 's méltánylást érdemelne a' hazától. E' részben törvényhozásunk hamysága valóban menthetetlen. Boldogulhat-e a'

nemzetiséggel, fényűzés korlátozásával 's nemzeti élet jellemzésével, ha a' nőnem nem neveltet? Sőt minden alkotványi boldogítása is ér-e valamit, ha ott-hon a' ház falai közt féreg dúl a' szívben? ér-e valamit az iskolai nevelés, ha már anyai kényeztetés 's elferdítés által mételeyezett kedélyű fiak küldetnek azokba? És a' nőnevelés fontos tárgya javasoltatott ugyan a' mult diétán a' népnevelési választvány által, de fájdalom, a' diéta munkálatában teljesen mellőztetett! Vége köv. Fáy András.

Gyáralapító részvénytársaság. A' részvényesek f. évi november 8án tartott közgyűlése az alapszabályok 11. §-za folytában határozatilag kijelenté: miszerint az alapítók közül azok, kik első részleteik befizetése után második részleteiket jövő 1846. évi mártius 15ik napjáig bezárólag, le nem fizetendik, befizetett első részleteiket az azokkal járó minden jogokkal és igényekkel együtt elvesztik, 's az így elenyészett részletek az idézett alapszabályi szakasz értelmében a' társaság valóságos tulajdonivá válnak.

Továbbá: a' 137, 168, 176, 179, 205, 210, 238, 267, 379, 381 és 407 számokkal megjegyzett aláírási iverk, melyek vagy rendeltetésük helyére nem jutottak, vagy közzététel közben elveszttek, minden tévedés és visszaélés megelőzése végett ezennel megsemmítetnek. Kelt Pesten, november 10én 1845. A' gyáralapító társaság igazgató sága.

Horvátországi tartománygyűlés folytat.

E' kérdés eldöntése után, melly az ellenzék teljes visszavonultakor történt, fölvetettek a' választvány egyéb javaslatai. 1ső pont alatt felolvasottat azon halálfelirat, mellyet Horvátország reidei ő felségehez fölterjesztenek municipális jogaik épen tartatását köszönvén; ezután a' rendek köszönete Horvátország követéhez, kik ezt a' magyar országgyűlésen képviselték. Mindkét szerkezet elfogadtatott 's jegyzőkönyvbe ígattatni határozatott. 2dik pont alatt azon felirat olvastatott, mellyben ő felséget Horvátország reidei megkérik, miszerint ezentul a' hozandó törvénynek nemcsak magyar, hanem latin szövegét is saját kezével írnia alá. E' pont hosszas vitára szolgált alkalmul; némellyek a' felírásban ki akarák tétetni azt is, hogy a' törvények nemcsak ezen tartományi gyűléshez, hanem a' két tartomány minden törv. hatóság s' helyhatóságához is hivatalosan küldessenek meg. Varasdm. követi utasításuk szellemében kívánák, hogyha a' tartom. gyűlésre leérkezendő latin szerkezetű törvény királyi aláírással ellátva nem lesz, az küldessék vissza azon kérelemmel: hogy ő felsége a' latin tartalmat sajátkezűleg aláírni méltóztassék. Pozsega követ nagy-szerű sérelemkép panasza, miszerint a' törvények Slavonia megyéihez magyar nyelven szerkesztve küldettek, melly nyelvet pedig azon megyében senki sem érti (hát ennyire volnánk Pozsegában?) e' végett utasításul kapá szónok-követ: hogy indítványt tenne ezen tartományi gyűlésen, miszerint küldőnek a' törvények mind két nyelven, miként az 1837. ki országgyűlés után történt, küldessenek meg. B. báni táblai ülnök akará, hogy az ez ügyben fölterjesztendő felírásban azon remonstratio is érintessék meg, melly ez érdemben még orsz. gyűlés folyama alatt a' báni tanácskozványban tétetett; a' mi pedig a' slavonai megyéket illeti, ezek eladott kívánata annál jogosabb, mivel maga azon törvény is, mellyben a' magyar nyelv diplomatikai polczra emel-tetik, Horvátország és Slavonia annak kötelezése alól nyilván kivételnek, sőt Horvátországra nézve a' latin nyelv használása is fenhagyatik. Szónok tehát ezt is kívánja megérintetni a' felírásban. Verő-cze megye követe pozsegai követ véleményében nem osztozhatik; mert miután — mond szónok — törvény alkotottat: hogy ezentul a' magyar országgyűlésen hozandó törvények egyedül magyar nyelven szerkesztessenek, nem kérhetni ezuttal nyilvános engedelmesség büne nélkül arra ő felségét, hogy törvényellenes törvényt bocsásson ki. Erre Busán báni táblai ülnök elmondá: mikép akkor, midőn ezen ügy a' magyar országgyűlésen vitakozási tárgy volt, ő kívánta: hogy a' hozandó törvények ezen tartományok részire oszlopzatosan (columnaliter) mind két nyelven szerkesztve küldessenek meg, melly kívánatára feleletül azt nyere, hogy az erről gondoskodás a' végrehajtó hatalom köréhez tartozik 's mivel tovább a' törvényben nem mondatik az nyilván ki, hogy a' más nyelvre tett törvény nem irathatik alá: szónok jelen kívánatban semmi törvényelleniséget sem lát (!) mert ha igen, akkor a' felsőbb kormányhatóságok is törvényellenesen cselekedtek, midőn a' magyar törvényt latinra 's más nyelvekre lefordíták 's ezeket aláírák; végre javaslá: hogy addig is, míg

mindkét nyelven aláírt törvényt kaphatnak, a' már megérkezett latint nyomassák ki 's ezen tartományok törvény- és helyhatóságának küldjék meg. A' bán közbevetőleg megemlíté: mikép legfelsőbb rendvény megengedia a' törvénynek minden nyelvre lefordítatását; hogy azonban ezen fordítások teljes hitelességük legyenek, azok legfelsőbb felügyelés alatt készítettnek. Erre előbbi szónok megjegyzé: hogy a' megküldött fordítások közt az a' különbség, hogy ezek csak magányfordítások, e' tartományok részire pedig hiteles és fejedelmileg aláírt fordítás lehet érvényes 's ezért dologra vonatkozólag a' tartományi gyűlésnek kettős sérelme vagyon: 1) hogy a' latin tartalmu törvény nincs aláírva; 2) hogy a' szlavonai törvényhatóságoknak egyetlen hiteles latin fordítás sem küldetett meg. Verőcze követe erre felhozá: hogy mivel a' törvény-megküldést kísérő leiratban ő felsége biztosítja a' rendeket, hogy a' törvényt jövőre is hasonló alakban ide fogja küldeni, e' szeriat a' felírás egészen fölösleges, valamint az is, hogy ezen megkapott törvényt példányok lenyomassanak, és a' hatóságokhoz küldessenek, minthogy ezek már anélkül is hivatalos úton megkapták a' törvényt, különösen a' szlavonai hatóságokrul szónok tudja, hogy azokhoz szlavon és német fordításu törvények érkeztek. Végre több szónok nyilatkozata után az elnök kimondá a' határozatot, miszerint ő felsége alázatosan meg fog kéretni az iránt: hogy a' törvényeket ezentul latin fordításban is sajátkezűleg aláírni méltóztassék 's illy példányokban megküldeni azokat úgy a' tartom. gyűléshez mint egyéb hatóságokhoz. E' kérdésben Verőczemegyé egyedül volt ellenzék, 's tiszteletben akará tartatni a' törvényt, melly horvát és szlavon tartományok hozzászólással is a' magyar nyelvet tevő diplomatikai igazgató és bírói nyelvvé.

Trencsénymegyei közgyűlés.

Következő nap a' jegyzőkönyv módosítása forogván fen, U. T. azt indítványozá, hogy főispán ur tegnapi nyilatkozata nyomán, a' tegnap feljegyzett beszélni akarók, hallgattassanak ki, mit a' vörös pártiak ellenezvén a' körül forgott a' vitakozás: a' tegnap vagy ma föl-jegyzettek beszéljenek é? míg első alispán ur nem indítványozá, hogy egymást felváltva nyilatkozzanak a' szólók — mi a' jegyzőkönyv némelly módosítással is fogadtatott; most egy a' tegnapi zajban elhangzott indítvány ismételtetett, hogy a' sept. 25én perbe fogott megyei tisztviselők hivatalokról mondjanak le, (hosszú zaj) O. T. egyike az érdeklettek kinyilatkozatá, hogy ő a' fizetésről lemond ugyan, de hivatalát tovább is meg akarja tartani (hát A. T. miért nem tartotta meg hivatalát, midőn a' híres aprilisi közgyűlésen egy állítólagos korteskedési kihágásért minden nyomozás nélkül perbe fogatni rendeltetett?) B. L. főügyész pedig hivatalánál fogva, és mint magányos személy ovást tesz a' perbefogottak tiszti eljárásuk ellen 's azt törvényesnek ismeri nem akarja (nagy lármá) az elnök oda nyilatkozik, hogy talán jó lenne megvárni, míg az e' tárgybani felírásra k. válasz érkezendik; e' nyilatkozatot a' vörös pártiak határozatnak tekintvén továbbá, az ellenfél pedig szavazást sürgetett, (ismét hosszú zaj) többen szóhoz kívántak jutni, de a' tömeg tovább, nem halljuk 's éljen O. Cs. -val felett, míg az idő későre haladván, az elnök előbbi nyilatkozatát határozatnak kimondá 's a' gyűlést eloszlátá. Így belédtünk két napig személyes érdekekkel 's megsértettük legdrágább kincsünket a' szólásszabadságot. Ezután a' haza ügyei iránti részvét már eléggé tanusítottván 's az öröm és borittas pábratok azon édes öntudattal, hogy megválasztották O. Cs. alispánjoknak, hazafelé kotródván, mi is kissé higgadtabb vérrel levén, elfogadtuk a' választvány jelentését, mellynek nyomán: a) mindennemű vendégeskedés tiltatik*) b) a' szesz italokkal élés tilos és a' korcsmárosoknak két itcze bornál többe adni nem szabad; c) a' megyében kóborló idegenek származási helyükre utasíttassanak; d) a' nép földesuraik által segítették; e) a' kincstárból kölcsön eszközöltessék. Következett a' scontrók felolvasása. Ezuttal különösen a' szolnai járásban sok hátramaradás levén, az illető azzal védé magát, hogy a' járás nagy és ugy szólnán csak két bírása van, mert a' harmadik úgy mond O. T. ur (ugyanaz, ki hivatalát meg akarja tartani, ki követségre vágyott és

*) Talán e' határozat következtében történnék vásárnaponként a' b. . . és v. . . korteslakomák.

és most főbíró akar lenni) semmiféle eljárásban részt nem vesz 's egy jelentést sem adott be.

Manintáji.

Pestmegyei évnegyedes közgyűlés.

(Folytat.) Következett most egy sajátságos intermezzo; a tényeket, mik az egésznek alapul szolgálhatnak, lehetőleg röviden következőkben vonjuk össze. Bizonyos nemesi jószág még 1806ban megyénk egyik tisztviselőjének atyja által 24 esztendőre zálogba vétetett, kikötve levén az alapszerződésben, hogy ha ezen évek lefolyta után visszaváltás szándékoltatnék, a fölmondásnak egy esztendővel előbb kellend megtörténnie. Időközben a zálogbaadó tulajdonos meghal; özvegye megújítja hat hat esztendőre, mitsem változtatva rajta, az alapszerződést, 's mielőtt a harmadikban történt meghoszábitás ideje eltelnék, az özvegy szinte meghalozott. Az oldalagos rokonok vissza akarják váltani a haszonbérbe 's illetőleg zálogba vetett birtokot; barátságos egyezkedést kísértének meg, 's miután ez nem sikerült, 'via facti' eszközöndő elfoglalásról gondolkodnak. Egyik kisgyűlés az illető tisztviselő 's zálogbirtokos folyamodtára szolgálót küld ki olly meghagyással, hogy a netán megkísértetendő erőszakoskodást gátolja. — A másik fél előző is rossz néven veszi, hogy „non audita parte altera“ hozatott olly végzés; de fogalomzavart is lát a 'via facti'ra nézve főnálló törvény értelmezését illetőleg. Törvény által, mondaték, nincs tiltva a visszafoglalás, és a hatóság gátló közbejötté nem arra való, hogy a foglalást lehetlenné tegye, hanem hogy támadható vérengzéseknek vegye elejét: mikép tudhatja pedig akármely hatóság is, hogy vérengzésektől kelljen tartani, hacsak az egyik félt hallgatá ki, a másiktól pedig tudósítással nem bír. Midőn a rokonok nevében kissé keserű hangulattal szólott Cs-dy bíró ezeket kifejté, indítványt tón aziránt: adná ns Pestmegye utasításban követelmek jövő országgyűlésre, hogy az erőszakos visszafoglalások egyszer valahára törvény által leendő megszüntetését eszközöljék; mi, mint megjegyezve volt, súlyosb következtések nélkül csupán akkor történhetik meg, ha általjában a pörfolyam rövidebb utra szorítottatása is elrendeltetnék. Személyes kifakadások is voltak, miket részben elnök ő mga, részben a KK. és RRek egyes szónokai utasítottak vissza 's egyhangulag kimondatott, miként a 'gúnyosan illetett tisztviselő több mint 20 év óta közmegelegülésre viseli diszes hivatalát, mellyre őt e megye ősi szokása következtében, mint az ellenfél metsző gúnynyal megjegyzé, kegyelem emelé, de mellyen azt évek hosszú során által folyvásti bizalom szilárdítá. Egyébiránt kimondá elnök ő mga, miként mindenkor kellemetlenül esik látnia, ha közgyűlésekbe nem tartozó személyes viták által raboltatik el a drága idő. Továbbá

Foglalkodtatá e' napon a' t. RRet Kecskemét város folyamodványa is, egyes polgárok által az egész közönség; kezekedése mellett fölvetett pénzek vagy egyéb szerzemények mikénti kezeltetése ügyében. Egyéb intézkedések közt megbízaték járásbeli szolgáló ur, hogy a legközelebb vett pusztarészért eső pénzosztszgek behajtatására ügyeljen, egyszersmind rajta legyen, hogy a' begyűlendő pénz azonnal rendeltetési helyére fordíttassék.

A' nm. m. kir. hltanácsintézménye, mellyben a' megyének tudtul adatik, hogy a' hltanácsnál egy új hivatalilag állittatik föl közlekedési teendőink körüli előmunkálatokra, 's ennek elnökévé Széchenyi István gr. ő exja nevezeték ki, kettős szempontból lón fölvéve. Köszönik a' RRek ő fge gondoskodását, örvölve. Köszönik a' RRek ő fge gondoskodását, örvölve. Köszönik a' RRek ő fge gondoskodását, örvölve. Köszönik a' RRek ő fge gondoskodását, örvölve.

Midőn a' helyt. tanácsnál a' közlekedési ügyekre nézvéltésített új hivatalosztályról tudósító intézmény következtében szerkesztett fölirat az illető jegyző által fölolvastaték, első alispán ur megjegyzé, miként a' tulajdonképeni sérelempont az, hogy a' hltanács reorganisatióját magában foglaló lépés csupán kormányilag, azaz országgyűlésen kívül, történt, és így az 1723: 's 1790. t. cikkelyek, tehát az ország alaptörvényei ellenére lón az említett hivatalosztály fölállítva. Mert ugymond szóló, az ellen kifogásunk nem lehet, ha ő fge vagy a' kormány saját

költségükön megkezdik a' közszükséggek megszüntetésére szolgáló előmunkálatokat, főleg, miután nincsen kétség a' felől, mihez képest az e' téren tett intézkedések a' legközelebb tartandó országgyűlés elibe fognak terjesztetni. Ez észrevétel elfogadtatván, a' fölirat olly értelemben lesz módosítandó.

Ráczkevi és Becse, Pestmegyébe keblezett községek régóta pörlekednek az illető uradalmakkal legelő-elkülönítés 's illetőleg rendezés megállapítására utasítja az e' tárgyban kelt hltanácsintézményeknek. Több oldalról lón az ügy ismét megvitatta, de a' tárgyhöz szólók véleménye elvégre is abban öszpontosult, miszerint a' kijelölt intézmények értelmében eljárás teljes lehetetlen, mert egyebet nem említeni, ez intézményeknek már keletkezésük sem egyéb, mint a' törvényes formától eltérés; mert, mint érintve volt, pör van folyamatban a' községek lakosi és az uradalmak közt; ezek lefolyása előtt intézményekkel akarni meghatározni a' bíróságok eljárását, legalább is annyit tenne, mint szóbeli pörben a' nm. hétszemélyes törvényszék által hozatni első bíróságítéletet 's ennek végrehajtását a' megyétől szigorun követelni. Fölirnak ehhez képest a' megye RRei 's lehető világos és részletes előterjesztésben ügykezendnek ő fgt meggyőzni eddig tett lépétek törvényszerűségéről, valamint arról is, hogy a' főforgó ügy kellő uton csak úgy fog eldöntethetni, ha az törvényes medréből ki nem sodortatik.

Gyűlés másod napján darabidőig jegyzői fogalmazások olvastattak a' tegnapi elvégzett 's határozatba ment tárgyak fölül; ez meg levén K. L. bíró, fölállván néma csendet idézett elő a' zsbongásnak eredt közönség soraiban. Mi a' főforgott esetet illeti, e' tekintetben már tegnapi híre futott, miszerint megyénk egyik publicistájánál, kiről tudva van, hogy mind köz mind magányjogi kérdéseket elemekig ható éles okoskodással szokott lehető legtöbb oldalról megvitatni, huzamos tanácskozvány tarték, mellyben P. megye előbbkelő férfiai közül igen számosan vőnek részt.

Ehez képest még azok is, kik az érintendő tárgy miségét állásuknál fogva nem tudhaták, feszült varakozás között néztek a' történetek elibe. — Nézzünk délszakunkra — ugymond szóló — 's vizsgáljuk: mi forr a' horvátok között; mert az ottani dolgok fejleménye annyival inkább megérdemli a' nemzet figyelmét, mivel ama nagyszerű vállalat mellynek létrejövéséért szónok épen most végzett utját tevő — csak úgy ígérhet nagy és szép jövőt a' magyarnak, ha a' horvát viszonyokat kellő mértékben méltatni el nem mulasztjuk. Van itt egy töredék, melly jeleit adja az anyaországiránti hű vonzalmanak. —

De van egy másik ellenszenvű felekezet, 's ha kérdjük őket: miért törnek ellenünk — azt adják válaszul, hogy attól, minél szentebb mind egyesre mind népegészre nézve nem lehet — vallásuk 's nemzeti nyelvökkel együtt járó alkotványuktól akarjuk őket megfosztani. Szónok itt vizsgálat alá veszi a' tulzó horvátok, vagy mint mondani szokás, illyrek vádjait, 's végig tekintve azokon, mik eddig törvényhozás utján nyelv és vallási tekintetben történtek, azt látja, hogy a' vallásféltes merő agyrem, mellynek tárgyakoka schol sem létezik; nyelvünk ügyében tett eddigi intézkedések pedig ollyanok, mik nemcsak törvényszerűség, de valódi méltányosság színében állhatnak ki a' világ ítélőszéke elibe; mert mintszólo megjegyzé, Horvátország Magyarország kapcsolt része; az anyaországhoz a' horvát követek befolyása mellett törvényt az alkotvány-rokonította nép számára, az örökös szabadsága fölött, 's így midőn a' „holt latin nyelv helyett“ saját élő nyelvét adja nekik a' magyar, ez által csak alkalmat nyújtott a' horvátoknak, hogy közhivatalaik kedvezésiben 's javaiban, ha egyébkint a' megkivántató tulajdonságokkal fölruházattatják — ő is részesülhessenek. Ez, és azon jogszerű 's méltányos kívánat, hogy közös bajaink elintézésénél testvérink élő nyelvünk hangjain szóljanak hozzánk — ez az, mit a' magyar törvényhozás akar, miről a' követi tábla kimondá, hogy ama végső határvonal, mellyen tulmenni igaztalanság, 's mellyen innen megállapodni nemzeti méltóságunkkal meg nem féro gyávasság.

De megczafolják önmagokat azok, kik ellenszenvük okául az ő nyelvhez ragaszkodást mutatják föl. Erre világosb példa nem kell a' most mult tartománygyűlés idevonatkozó végzeményinél,

miszerint kimondatik, hogy a' közügyek tárgyalási nyelve Horvátországban jövőre latin leend. Valóságos ellenmondás tehát részükről, ha nyelvszerevetükről beszélnek, mert kevesbet akarnak e' tekintetben, mint mire őket a' magyar törvényhozás egy része följosítottaknak állítja, midőn nemcsak nem ellenzé, sőt egyenesen föl hívá őket, hogy népiségük körében maradvá, anyanyelvüket kellőleg mívelgessék.

Ezek után szónok a' zágrábi német politikai lap egyik számát veszi elő 's fonszóval olvassa azon postulatumokat, miket a' tartománygyűlés legközelebb életbe léptetett. Az olvasott sorokból kitünik, (ha ugyan nevezett német lap azt írta, mi a' tartományi gyűlésen végeztetett) miszerint a' tulzó horvátok ugynevezett reformköveteléseit tulajdonképen arra alapították, mivel különben a' magyarismus ellen — melly már egész Magyarországban elharapozott — magokat meg nem ótalmaztathák. — E' végül tehát először is horvát helytartó tanácsot kérnek, mert — mint állittatik, tovább nem tűrhetik a' magyarországi helyt. tan. kemény intézkedéseit. Hogy pedig sérelmi panaszaikat ténynyel támogassák, hivatkoznak a' nm. m. k. Helytartó-tanács intézményére, mellynek erejénél fogva bizonyos (zágrábi) könyvvizsgáló megdorgáltatott, sőt hivatalától is elmozdított. Szóló itt alkalmat veszen végig tekinteni a' tulzó horvát vagy is illyr töredék által elkövetett izgatások fölött; 's megemlékezett holmi, „Davoriak“ról is. 'S midőn az ország — és így a' kapcsoltszék alaptörvényei ellen példátlan vakmerőséggel elkövetett megtámadásokat a' nm. hltanács megsokalta, 's a' törvénytapodásra vezethető nemzet-ellenes agitációnak elejét veendő — törvényadta hatalmánál fogva lehetőleg szeliden intézkedék: akkor ezen ország-kormányzasi hatóság — mellynek egyik legszabtszte a' törvények megtartása körüli örökös — törvénytelenségről vádoltatik! Szóló — mint alkotványt szerető, királyához hű magyar a' nm. ht. tanács ez ügyben tett törvényszerű intézkedéseit szívből fakadt hálát szavaz.

Összevonva kimerítő 's folyvást élénk figyelemmel kísért, előadását, arra szólítja föl a' RRket, hogy a' nm. m. k. Helytartótanácsához köszöndő felírás intéztessék, mellyben a' RR. mély köszönetet mondanak a' horvát ügyekben kibocsátott törvényes intézményekért; továbbá folytatá: Ismérve ő fge koronás királyunk kegyes jó szívét és hű magyar nemzete iránt viseltető igazán atyai vonzódását, egy minél számos küldöttség kinevezését indítványozza olly végül, hogy ez ő fge színe elibe járulván jobbagyi hódolattal panaszolja el bajainkat 's a' sérelmeket, miknek legszentebb jogaink kitétvék. 'S midőn majd szólandotta' törv. szerű küldöttség királyával, 's elsorolandá bajaink egy részét — kérti fogja ő fgt, hogy előző is a' horvátok ellen elkövetett törvénytelenségeket orvosolni méltóztassék, mire nézve új tartománygyűlés leszen öszszehívandó, hol is az alkotványos elemeknek mindazon befolyás engedtetnék, melly őket törvény és száados szokás után illeti. Hogy pedig a' haza egyetemes törvényhatóságai tisztába jöhessenek a' horvát viszonyok fölül, 's a' közlő országgyűlésre előkészületek tehessenek: a' történetekről szintugy, mint a' birodalom fővárosába menendő küldöttség kinevezése 's föladatairól azokat körlevelek által kívánja szóló tudósíttatni.

Alig hangzott el a' viharos helyeslés zaj-kitérése és már fölállt a' c o n s e r v a t i v e k hű védője K — y I. az egyházi rendből 's ismérve a' fölhevült közönség kevés türelmüségét, röviden adá elő ellennézetét. Szerinte is kiestek a' horvát ügyek folyásuk rendes medréből 's ő is hiszi, miként a' gyógy-szernek — hogy hasson — szokottnál erősebbnek kell lenni. De épen azért, mert visszaállítva ohajtja látni a' törvényes állapotot 's ennek véleménye szerinti alapföltételét, a' rendet: az egész ügy végelintéztetését oda szeretné utasíttatni, hová az, mint szólo mondá, tulajdonképen tartozik, a' legközelebb országgyűlésre: mert ugymond, horvát rokonink súlyos aggodalmat mind a' vallás, mind az alkotványos szabadságra nézve csak itt oszlatathatjuk el, 's hozhatunk ő fge kegyes jóváhagyása mellett olly intézkedéseket, mik egyfelől az alapos félelmet megszüntetve, megnyugvást idézendnek elé, más felől a' tulment szenvedélyeket kellő korlátok közé szoritandják. Egyébiránt jól esik látnia, hogy ép azon férfiu emeli föl hazafiu szözetát a' horvátországgali kapcsolatok épségben tartása mellett, ki nem ép nagyon ré-

kiknek javára e' közletszést aratott mű legközelebb adott, némi hálaemlékkel ajándékozta meg a' Kecskeméti lakó tisztos öreget. — A' tudom. társasági gyűlések derekasan folynak; köz- vagyis nyilvános gyűlés f. h. 23kán leendő szokás szerint a' megyeháznál. Jutalmakat ez alkalommal következők nyertek: a' 100 aranyos jutalmakat, különösen a' bölcsészeti; Benzur János; a' nyelv-tudományt: Szvorényi József; ehez közelítőleg méltányoltott Szilágyi István. A' természettudományi díjt nyerte Dorner József; tiszteleti díjt Török József's a' Vitézféle 100 vrtos jutalmat Szlemenics Pál. — Jövőre nézve a' Marczibányi és Vitézféle jutalom aként rendeztetett, miszerint az 1828—29—30dik évekre az akkor megjelent legjobb munkák jutalmaztassanak; ezentul a' Marczibányi család meggyeztetével is minden évben 50 aranyat a' 200 d. arannyal jutalmaztatandó munkához legközelebb álló nyerendi; jutalomkérdés pedig a' Vitéz és Marczibányi alapítványból évenként felváltva 30 aranydíjra fog hirdettetni. Ez utóbbiak azonban csupán rebesgetések még — valóságul egyedül a' hivatalos közlemény győzend meg másíthatatlanul.

Ausztrália.

Sandwich szigeten maj. 20ka táján nyitott meg a' parlament nemesek és nép küldötteiből alakítva mind azon ünnepélyességgel, melyek az angol parlament megnyitásokkor szokásban vannak. Az erősségekből álgjuk dörgének, mire az idegen hajók durrogva feleltek. Kameameha király trónbeszédé valódi utánzása az európai minsterimok által szerkesztettilynemű beszédeknek; megérintetik benne, mikép a' szigetek minden idegen hatalmassággal békés és barátságos viszonyban állnak, 's felszólítja a' ház éber figyelmét a' haza közérdekinek elősegítésére. A' megnyitó beszéd zárszava következő: „első kötelességünknek tartjuk a' vallást védelmezni 's a' közoktatási ügy minél inkább gyarapításáról gondoskodni, mert ezen alapszik az élet nélkülözhetlen kelléke: az erkölcsiség; a' ti kötelességek tehát érett megfontolás után javaslatba hozni azon eszközöket, melyek mind a' benszülöttek, mind pedig szigeteinken lakó idegenek anyagi és szellemi jólléte előmozdítására legezészerűbben használhatók. Tökéletesen meggyőződünk arról, hogy országunk sarkköve az isten jósága, ennek befolyása tett bennünket a' föld független nemzetei családjában tagokká. Polyvásti kötelességünk tehát alattvalóinkat isteni félelemben kormányozni; a' vétkek büntetésében az igazságot kegyességgel szelidíteni, a' munkát és erényt megjutalmazni. A' mindenható a' nemzetek igazgatója lázadásinkban is kegyes volt irántunk, visszaadván országunkat a' békének 's minket jósága kezességül független nemzetkép állított abba. Ez segítsen benneteket tanácskozásiokban.“

Amerika.

Az ujjorki kereskedelmi lapból olvashatni a' közelgő congressus politikai összeállítását; nevezett lap szerint a' senatusban 30 demokrata és 24 whig foglaland helyet; a' képviselők házában pedig 133 demokrata, 78 whig és 6 benszülött. Lehet ugyan, hogy a' számokra nézve némi eltérés fog történni, annyi azonban kétségen túl van, hogy a' jövendő congressus összeállításakor is a' demokrata elem nyerend tulsúlyt. Ugyanezen lap szerint Duffie helyére Calhoun lenne léptetendő a' tanácsházba. Tyler volt elnök néhány philadelphiai polgárhoz levelet intézte, melyben Texasnak most már teljes bekebelesítése fölött 's az ebből egész Amerikára haszonnal néző következtvényeken örömet tudatja; „az

uoio — csak így lehet boldog és erős. — A' delawarei antirentierók ellen kirendelt nyomozás 's bírásokodás bevégeztetett. A' zavartamasztók közül ketten, kik Steele agyonlövetése miatt világosan vádoltattak, kivégeztetett, 17 pedig fogságra ítéltetett; nemkülönb a' mormoniták elleni lázongás is megszűnt, minthogy a' hatóságok részről komoly intézkedés tetetett kihágásaik fékezésére. — A' washingtoni unio bizonyos tervről tudósít, mely nem régeiben készítettett Californiának Mexicótól függetlenítésére. A' terv célja leginkább éjszak-amerikaiak és külföldiek által lesz gyamolítandó, egyszersmind teljes bizonyossággal állítják: mikép Franciaország és Anglia, ha California polgárai nyilván kijelentik, mikép e' tartomány az éjszaki statusokkal soha sem fog egyesítettet, nemesak nem akadályozandják a' függetlenségét, sőt annak mielőbbi létesítésére hathatós közremunkálásukat is ígérk. Montereyi levelek szerint California jelenleg saját polgáriból alakított kormány alatt megelégtülő 's csendes életet él 's midőn hírül adatott, hogy e' tartomány számára Mexicóból új kormányzó érkezik, elhatározottat ezt azonnal, a' mint a' tartományba lép, mindenestül hajóra szállitni 's választóhoz visszaküldeni; ellenben San Franciscoból jul. 9én kelt levél Californiát valóságos forradalomban háborgónak írja, hol önkény, rendtelenség 's törvények iránti tiszteletlenség legvadabbakat követ el naponként; rég várnak már Mexicóból 1800 főből álló hadserget, mely — kivált ha parancsnoka nemesak névre, de tette is jó katoná leendő, az ohajtott csendet helyrehozandja; mindenfelől tehát nyugtalanok arra izgatják a' népet, hogy ezen érkezendő katonasággal szembeszállván, attól tisztítsa meg független (?) hazáját.

Anglia.

Waghorn hadnagy közelebbi alkalommal gyakorlatilag is tanusítá ez év elején bemutatott terve helyességét, miszerint a' keleti Indiakkali öszszekötést vagy inkább közlekedést jóval rövidebb idő alatt létesíthetni Triesten át, mint Marseille felé; erről meggyőződhetés végett a' nevezett tervező a' Times szerint Triesztből indulva 99¹/₄ óra alatt Londonba érkezett; ezen kísérlet eredményéhez hasonlítva azt, mely a' Marseille felé tett utazásokból tapasztaltatott, az elsőnél közel négy nap nyereség mutatkozik. E' fontos kísérlet a' kereskedő közönségre nézve eleve is biztosítja Waghorn, mikép a' részire nyitott iverk számos aláírással fognak ellátatni, 's az ügy a' kormány által is tetemesen pártoltatni. A' Times említi még, miként Waghorn a' nehézséget, miszerint Keletindiakkal rövidebb uton Angliának közlekednie nem lehetne, mint csak Franciaországon keresztül, tetteleg megczáfolá; azonban lehetnek akadályok, melyek a' közlekedésnek Trieszt felé illyesfentartását egész éven át hátráltathatják; de mihelyt ezen akadályok el lesznek hártva, 's a' vaspályák Németországban teljes használatba lépnek, akkor alaposan remélhetni, miszerint Anglia közlönvei Triesten át még a' mostani kísérlet eredményénél is gyorsabban fognak célhoz juthatni. Waghornnak ez érdekes tervezeért, mely mind a' kereskedésnek, mind az igazgató kormányának különösen kedvez, vagy aláírási iverk fognak köröztetni, vagy a' parlamentben nemzeti jutalom számára határozatni. — A' dublini községtanács O' Connellnek, mint aldermannek indítványára kérel-

mező felirást határozott az alkirályhoz aziránt: hogy tekintve ezen év terméketlenségét 's az ebből származott élelem-szükséget, mely Irland szegény népére a' fogyasztó télen által siralmas hatású lehet, tiltaná meg a' pályinkaégetést burgonyából 's vámmentes behozatalt engedne az élelmiczikkerekre; az irlandi közjavadalmak jövedelméből 1/2milliót fordítatna élelmiszerek beszerzésére, továbbá különös adó vetetnék az ország távollevő földbirtokosira (absentistákra) 's egyéb az idők és körülmények kívánatához mért intézkedéseket kíván tetetni. Ebből láthatni, mikép időelőtti volt azok megrovó felszólalta, kik O' Connellt kárhoztattak azért, mivel egyik repealálásben a' népszükséget meg nem említé; a' nagy izgató a' milly jó politicus, épen olly jó jogász is, tudja, hogy hatósági intézkedésekre csak hatóságúton jöhetni az illető kormányval érintkezésbe; 's ez úton meg is tevé őzt, mit magas polgári állása kíván; majd elvállik: hasonlag gondolkozik é Irland szegény népéről a' britt kormány is? Az angoloknál nagy felindulást okozott a' nápolyi kormány azon rendelkezése, miszerint ezentul minden, az afrikai partokról érkező hajó legalább 21 napi veszteg időt tartson; erre okot szolgáltatott Eclair hajón kiűtött sárgaláz, mely azonos ama dögmirigygyel, mely 18¹/₃ évben 18 hónap alatt 52 angol hajónak ezer főre rugó embereiből 52 tisztet és 285 matrózt seprött el, kik t. i. az afrikai partoknál a' rabszolgakereskedés megakadályoztatásával foglalkoztak; sőt ezen hajók néhány a' nevezett vesztegben minden embereiket elveszték. Most a' britt hajóerő a' mondott partoknál kétszerannyi erejű mint 1838ban, ha tehát a' mostani halomás az 1838kihoz hasonlít, akkor az erdélyi könnyen felfüggesztheti az emberiség jogai helyreállításával foglalkozó czirkulást. Egyébiránt Anglia hadi gőzöst indított Nápoly felé az ezen kormánytól megállapított rendszer módosítását sürgetőleg, mivel azt a' britt kereskedés haladásával, 's a' kormány gyors közlekedésével sehogy sem egyeztetethetni meg.

Schweiz.

Helvetiából érkezett tudósítások közt legnevezetese az, miszerint Müller Jakab, ki Luzernben régóta fogva tartatik, önként kivallá: hogy Leu tanácsostól lőtte agyon. Ezen vallomás nagy felindulást okozott az egész közönségben sőt magában a' kormánytanácsban is, mert másnap dr. Pfyster Kázmér a' szövetségi igazságszolgáltató táblánál bíró, 's a' mostani nagytanács és kerületi törvényszék tagja elfogatott; elzáratásának mi legyen valódi oka, nem tudhatni; némelyek hiszik, hogy Müller tetteinek ő is vagy részese, vagy tudtassa (Mitvisser); mások ellenben elfogatasát onné magyarázzák, mivel a' radicalokkal titkos szövetségben levén legujabban kiszült, hogy a' szabadseregk expeditiójának nevezetes eszközlője ő lett volna. Ezen véleményt azért is elfogadhatóbbnak tartják, mivel Pfyster régóta a' főtörvényszéki elnökséget közmegelégülésre viseli 's egész életé köz elismerés szerint az igazság, szeretet és jómorságnak olly szerény példánya, mely nevét hasonló tettektől még mindig képes ótalmazni. Minden, ki őt ismeri, képtelennek tartja arra, hogy gyilkosságban részt vehessen. Müller kivallá azt is: mikép a' gyilkosságot nem boszúból, hanem pénz általi megvesztés miatt követé el.

92dik szám.

Árverési hirdetés.

A' fenálló felsőbb rendszabályokhoz képest, a' magyar kir. épít. főigazgatóság részéről ezennel közhírré tétetik: hogy a' Duna és Dráva folyók 1846. évben esz-közlendő tisztítására szükséges mintegy 180 mázsányi kötelek készítése 's beszolgáltatása, árcsökkenés utján a' legkevesebbet kívánónak átengedtetni fog. A' szerződésre hajlandók, kik egyszersmind apatini mustra-kendert magokkal hozni és 300 forintot pengőben bántpénzül az árcsökkenés előtt készpénzben letenni köteleztetnek, folyó évi december 18kán reggeli 9 órakor a' kir. épít. főigazgatóság épületébe megjelenni azon megjegyzéssel szólítatnak fel, hogy a' bántpénz azon árveréshez járulónak, kik a' szer-

ződést meg nem nyerik, az árcsökkenés bevégezése után vissza fog adatni; ellenben a' szerződőknek biztosítékul be fog számíttatni.

Az említett biztosíték, mely a' szerződési pénzösszeg száztól tizedét fogja tenni, akár kamatos státuspapírok, akár házakra, vagy telkekre törvényes időben szerzett bizonyítványok által kicse-reltethetik.

A' szerződési feltételek az árcsökkenés napján nyilvánosan felolvastatnak, de addig is a' kir. épít. főigazgatóságnál hivatalos órákban minden nap megtekinthetők.

Későbbi árcsökkenési ajánlatok semmi esetre sem fogadtatnak el.

A' kir. épít. főigazgatóság által. Budán 1845. évi oct. 30án.

† Különféle legszébb 's legritkább fajú beszéző papagályok és szelid iszajmokban új szállitást kapott e' napokban, melyek valamint egyéb társas madarai nemes-csak megzemlélhetők aldunasoron a' hajóhídon alul 49 számalatti Kasselik-házban, hanem jutányosáron meg is szerezhetők. **Schleldge György.** 3—3

ÉRTESÍTŐ.

1845.

F ö l h i v á s

a' gyáralapító részvénytársaság részvényeseihez.

Az alapítók 4dik és későbbi részvényesek 3dik részletbefizetésének szabályszerű határideje

folyó 1845dik évi december 1től bezárólag 15kelg
leendő; minél fogva a' t. cz. részvényesek tisztelettel felszólítatnak, hogy illető részleteik szabályszerű befizetését akár Pesten a' társasági pénztárnál (széleteza gróf Pejacevich ház 2ik emelet) akár a' már kihirdetett föltételek mellett a' vidéki ügy-nökségeknél teljesíteni sziveskedjenek. Pest novemb. 1jén 1845. **A' gyáralapító részvénytársaság igazgatósága** 1—3

Gabonaár váltó garasokban.

		Tisztbuzsa	Kétszeres	Rozs	Arpa	Zab	Kukoricza
Pesten,	nov. 10. (pesti m.)	210—288	190—214	— 170 —	— 110 —	80—87	95—105
Ujbecsén,	7. (pozs. m.)	125—150	105—120	— — —	— 45 —	60—50	60—60
Győrben,	oct. 31.	110—180	140—160	132—110	85—50	58—60	80—85
Baján,	nov. 4.	135—147	101—120	105—107	— — —	— 62 —	— 44 —
Mosonyban,	6.	183—244	156—169	140—170	50—110	60—80	85—120
N. Szombatban,	7.	204—209	— — —	186—189	15—19	66—70	— — —
Pozsonyban,	7.	180—210	— — —	140—187	100—114	65—74	98—110
Miskolczon,	11.	155—160	140—145	120—125	7—80	48—49	75—60

Dunavizálás november 12kén: 5' 2' 9" az 0 fölött.